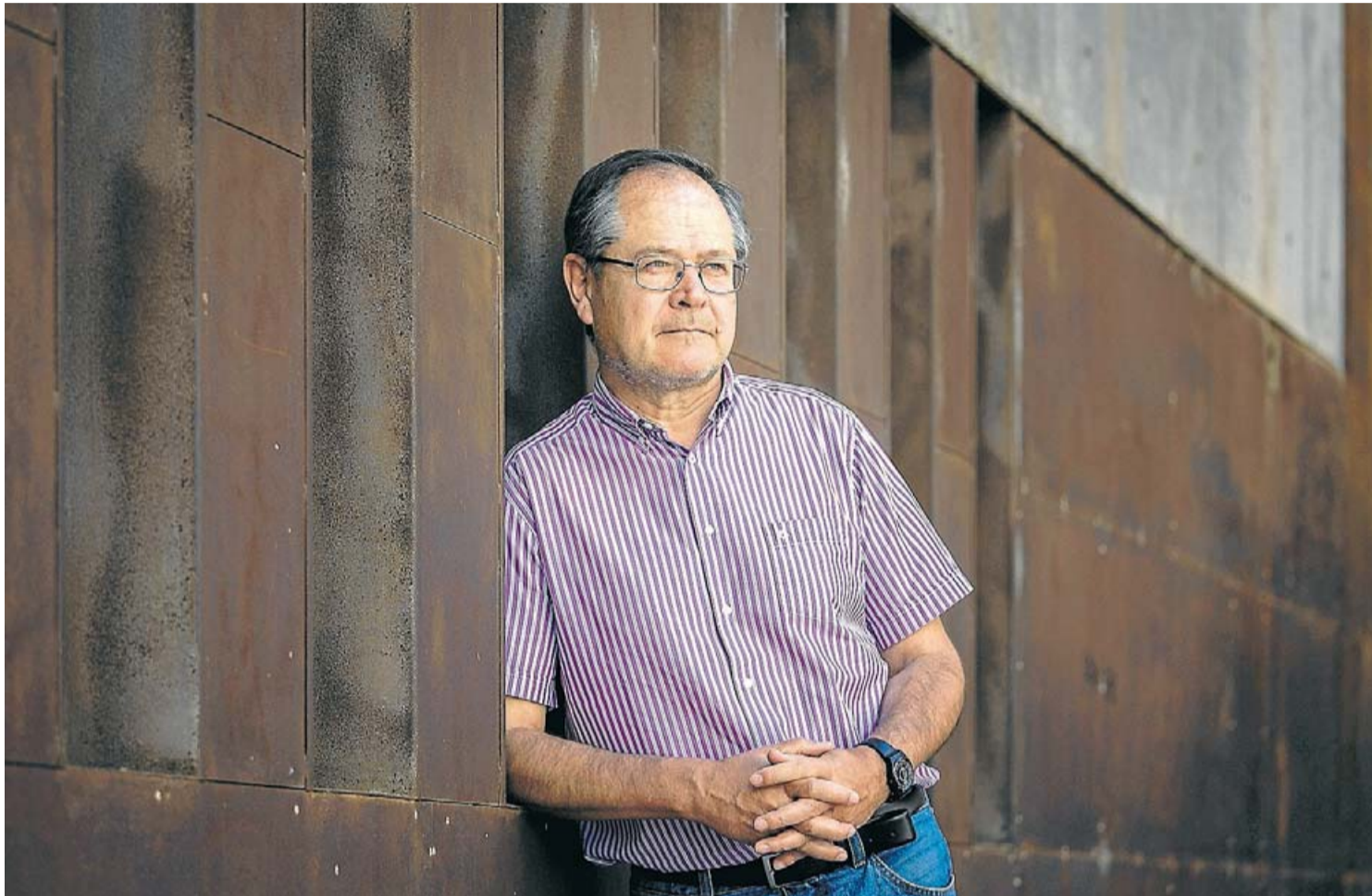

J.N. Santaeulàlia

Escriptor, publica 'La sorra vermella'

Dos milicians de la Guerra Civil exiliats a França busquen la seva victòria particular: trobar la filla d'un d'ells a Barcelona. Aquesta aventura és l'esquelet de 'La sorra vermella', una novel·la sobre la supervivència en un país ferit i dividit per la guerra

DAVID BORRAT

“Una novel·la ha de ser andrògina”

◆◆◆◆ Núria Juanico

La sisena novel·la de J.N. Santaeulàlia (Banyoles, 1955) està guiada per la derrota. Dos anarquistes a l'exili, el Quilis i el Pedro, decideixen tornar a Barcelona per buscar la Clara, la filla del segon. L'anhel per trobar la nena és el motor d'una història ambientada entre el 1938 i el 1941 que explora la supervivència dels perdedors en un context d'opressió i de postguerra.

Com neix la història de la Clara?
Treballava amb la idea d'una història d'amor entre un milicià anarquista i una comunista. M'interessava parlar de la guerra dins la guerra, però no des dels enfrontaments sinó des d'una relació d'amor. Al principi havia ubicat la novel·la a la Guerra Civil, però la vaig desplaçar fins als anys 40. Perquè dos milicians republicans decidissin trencar amb l'exili i tornar a Barcelona, em calia una idea molt poderosa al darrere. Aleshores va sorgir el motor fo-

ramental del llibre: buscar la Clara, trobar-la i emportar-se-la.

La idea de derrota és omnipresent a la novel·la. Per què l'ha col·locat al nucli de la història?

Els personatges derrotats són més interessants que els victoriosos. I els anarquistes pateixen una triple derrota: la seva revolució se'ls enfonsa, perden contra els comunistes i després contra Franco. Però la nena és la seva victòria, és un element de triomf.

Dins de la derrota hi apareixen comunistes i anarquistes que, malgrat formar part del mateix bàndol, tenen les seves contradiccions.

Són dos elements essencials de la realitat, de la mateixa manera que apareixen personatges que parlen en català i d'altres que parlen en castellà. Obeeix a una voluntat de versemblança. No es pot parlar de l'any 1938 sense tenir en compte

“NO M'AGRADA REMENAR ELS SENTIMENTS DELS PERSONATGES. CREC QUE ÉS UNA INDISCRECIÓ”

que el bàndol republicà era el punt àlgid de la lluita entre uns anarquistes que havien fet la revolució i ho havien perdut tot, i uns comunistes que, des de zero, s'havien apoderat de tots els fils i intentaven aportar nocions necessàries per guanyar la guerra, com ara disciplina i ordre.

Els dos protagonistes són el Pedro i la Núria, els pares de la Clara, tot i que la història l'explica el Quilis, el millor amic d'ell. Per què no ha donat la veu narrativa a la parella?
M'agrada enfocar els capítols des d'una certa distància, com ara a través d'un monòleg d'algú que s'ho mira de lluny, deixant els protagonistes en un segon terme i que hi surtin vistos pels altres. No tenia la intenció de fer una novel·la massa melodramàtica, i per això aquesta distància és fonamental. També hi he volgut incorporar humor. Fins i tot en els moments més negres, espero que el lector somrigui.

El Quilis no és l'únic que té veu a la novel·la. També fa parlar en primera persona personatges com la Margaret, una infermera anglesa a Barcelona, i la Vídua, que acull els milicians a França. Quin paper tenen les dones a la història?

No són dones dòcils, sinó fermes. Tenen molta força i voluntat, de cap manera actuen a partir del que els manen els altres. La Núria, per exemple, té 18 anys i porta les Joventuts Socialistes. Ella és la part lluminosa, ingènua, idealista i combativa de l'època. Per al seu personatge m'he inspirat en *De quan érem capitans* de Teresa Pàmies.

L'amor pren diferents formes a la novel·la, però només la relació de la Margaret amb un soldat de Madrid és vista des del present. Per què?

Hi ha tres parelles que estableixen un acostament sentimental i que responen a tres estadis: la joventut de la Núria, la maduresa de la Margaret i la Vídua, que és més gran i té relacions diferents. Però no m'agrada entrar i remenar massa en els sentiments dels personatges, prefereixo quedar-me fora. Crec que és una indiscreció, com si m'hi posés a dins i els arrenqués els secrets. Prefereixo que actuïn i parlin però que quedin amb una certa ombra.

La història de la Clara passa després de la guerra, però al llibre va enrere i hi ha diverses parts que tenen lloc al front d'Aragó. Per què ha adoptat aquesta estructura?

Necessitava començar amb la història de la Clara perquè hi hagués prou tensió narrativa. Una novel·la ha de ser andrògina, ha de tenir una part masculina i una part femenina. Si ho feia en ordre cronològic, la història era massa masculina, perquè tot passava al front i no hi sortien noies, que són un element important.

Què li interessava de la guerra?

Allà hi neix la història d'amor entre la Núria i el Pedro. Explica tota la resta: per què s'ha produït l'enfonsament del 1939, per què tanta gent va haver d'anar a l'exili i per què ells dos volen retornar. També explica el clima opressiu, fosc i terrible de la Barcelona de finals del 1941, quan per a Hitler la guerra semblava bufar i fer ampolles i Anglaterra semblava a punt de capitular. Volia parlar també d'aquells dies concrets, quan els Estats Units van entrar a la guerra i el conflicte dona un tomb.

En un moment de la novel·la, el Pedro diu: “Una pel·lícula de guerra només li pot agradar a algú que no sap res de la guerra”. ¿Es pot aplicar també al seu llibre?

Estem plens de contradiccions. Jo em poso en el seu lloc i penso que, si acabo d'arribar de la guerra ferit i amb els amics morts, no sé si em voldria llegir una novel·la sobre la guerra. L'actitud del Pedro és raonable. Si va a veure una pel·lícula vol que tracti d'altres coses. En canvi, a mi m'agraden les pel·lícules de guerra. ◆◆